

Hvornår blev fantasien opfundet?

*Samtaler med Flemming Mouritsen i perioden 2008 til 2012
ved Herdis Toft og Karin Esmann Knudsen*

Fantasi?

– Fantasi er et nøglebegreb. I dag er det glorificeret som en af de barnlige kvaliteter. Det bruges til at legitimere fag, pædagogiske metoder etc. Hvornår blev fantasien opfundet? Hvad er fantasi for en størrelse? Den findes ikke, kan ikke måles. Den er et begreb, der kommer ind i sproget i 1700-tallet. Den har været i brug i den klassiske tradition, den græske og romerske, som bliver reaktiveret i renæssancen. Fantasi betyder på græsk forestilling, syner. Det karakteristiske er, at ordet bli-

ver installeret i 1600- og 1700-tallet. Begrebet kan bruges til at stille folkedigtning op over for borgerlig litteratur. Bønder i middelalderen er befriet for fantasi, det samme gælder børn – for begrebet gælder skriftkulturen. I dag er det noget, der tilskrives børnene. Her ligger en interessant historie, som kan sættes i forhold til, hvordan vi ser på det i dag. Hvad er forestillingsevnen blevet kaldt tidligere? Den er blevet kaldt syner og drømme, som vi ser det i sagaer og folkeviser. Dengang eksisterede der ikke et begreb som fantasi i Danmark.

Grædefred

En pige på fem år, Camilla, har været i biffen med sin far. Han har nok fået lidt kolde fødder. Filmen var sørgelig og virkede stærkt. Måske for stærkt. De sidder og snakker om det ved aftensmaden, de voksne, om hvad børn kan klare, og hvad der er godt for børn og sådan. Camilla havde grædt voldsomt, da de kom ud fra filmen. Utrøsteligt.

– Men, siger faren så, måske for ligesom at lette lidt på ansvaret, hun græd ikke, mens vi så den. Gjorde du vel Camilla?

Den bemærkning reagerer hun stærkt på:

– Jo, jeg gjorde så. Det gjorde jeg vel nok.

– Det var bare sådan lisså stille. Sådan her:

– Hu, hum, sniffer hun næsten uhørligt og mimer slugt gråd.

– Ka du så selv se, jeg græd. Ihvertfald.

Fanden ha dem til at sidde og sætte spørgsmål ved kvaliteten af ens gråd, omklamre den og bestemme over, hvordan den er. Når man nu har gjort sig umage med både sine sørgelighed og sin gråd, og der endelig var en chance til at få grædt godt. Som om man bare var offer for sin gråd og for film.

(Publ. i Information 5. maj 1983)